

a rezultat je bio protiv de Geerova sistema. Geerov se dakle sistem ne može nikako zastupati.

Čujmo nekoje primjedbe!

a) Richarz veli: »Alpinski se glečeri giblju dnevno 30 do 50 cm«. To je pogrešno. Godine je 1845. alpinski Veragt glečer imao dnevnu brzinu 12 m. U ledeno doba drukčije su nastajali glečeri (ne fizikalno, nego prema masi) i dosljedno se drukčije i gibali nego li danas, inače ne bi bio Rhein-glečer došao do Schaffhausena i onaj Rhone do Lyona.

b) I danas ima glečera, koji imaju veću brzinu. Sjetimo se glečeri 10 m., 15 m, 20 m, dnevno. Ako uzmemo 10 m dnevno, to je 3.65 km u godini ili u 100 g. 365 km, dakle od Furke do Lyona, 450 km, bio bi glečer dopro u 150 godina, a ne 2500 do 4.000 godina, kako hoće Richarz.

Zaključimo: Nema znanstvenih razloga, koji bi nas silili, da napustimo tradiciju, e je čovjek na zemlji više od 8.000 i niže od 6.000 godina. — S.

SADHU SUNDAR SINGH.

1. Sundarova pojava i život.

G. 1907. umro je u Kalkuti Bhawani Charan. On se rodio u višoj brahmanskoj kasti, Zarana se upoznao s indijskom filozofijom i kršćanstvom. Postade katolik, prouči filozofiju sv. Tome Akvinca, sv. oca, Newmannova djela, katoličku askezu, poče naokolo obilaziti kao sadhu to jest siromah i putujući redovnik i stade propovijedati katoličku vjeru. Na tom putu drži i učena predavanja u Madrasu, Bombayu, Lahori, Karachi, Sukkuru i Haiderabadu i tu pobija materijalizam, panteizam i teosofiju, čija ga širiteljica Ana Besaht vazda izbjegavala. G. 1894. osnova s P. Hegglinom D. I., profesorom sanskrita u Bombayu, časopis »Sophia« za učene brahmane. Kasnije pohodi Rim i Englesku, gdje je održao više učenih konferencija.

U novije se doba pojavio novi sadhu, ali ne među katolicima, nego među protestantima. To je Sundar Singh. O njemu se mnogo piše i vazda ga se ističe kao izraz indijske mudrosti i protestanske askeze. I on je pošao u svijet, da drži više učenih konferencija. Pohodio je g. 1919. Kinu i Japan, slijedeće godine Evropu i Ameriku. Obučen je u žuto odijelo, lako govori engleski, pun je istočnih pripodoba, jednostavan i siromašan, zanesen za kršćanskom naukom.

Prvi je put počeo da javno propovijeda g. 1918., i to u Madrasu, i odonda se neprestano seli po gradovima i selima.

Sundar je na svom putu po Evropi pohodio i protestanskog nadbiskupa u Upsali Natana Söderbloma, pa ga je taj i preporučio široj javnosti. Sundar je dakako pohodio i Njemačku. U Hallu je zatekao na okupu izaslanike svih velikih misionijskih organizacija; u Leipzigu je govorio na raznim skupštinama i na univerzi pred studentima i profesorima; propovijedao je u Hamburgu, Berlinu, Kielu i drugim gradovima. No najviše ga izniješe na glas u Evropi Heiler i spomenuti Söderblom. Ova su dvojica predstavnici one struje u protestantizmu, koja hoće da stvori evangelički katolicizam, t. j. nešto srednje između protestantizma i katolicizma. U Sundaru nađoše oni ono, što je falilo njihovoj crkvi: pravog mistika i čudotvorca. Sierp veli: »Kako je jednom Sabatier pokušao, da sv. Franju Assiskoga privuče k protestantizmu, tako su sada pokušali Heiler i drugi, da uvrste protestanskog Indijanca u red katoličkih mistika, a da ga ne ocijepi od protestanskog tla« (Stimmen der Zeit 1924. nov. 415). Kaže se, da Akil ne bi bio postao onako glasovit, da ga nije Homer opjevao. I Sundar je našao svoja dva impresarija. To su: Mrs Artur Parker (Sâdhu Sundar Singh. Called of God. London, Christian Literature Society 1920.) i B. H. Streeter (The Sâdhu. A Study in Mysticism and Practical Religion. London 1922., njem. prijevod od P. Baltzera). Fr. Heiler je u Münchenu objelodanio 1924. »Sâdhu Sundar Singh«. Misionijska su društva objelodanila razna Sundarova predavanja i to u Madrasu i Londonu.

Sundar Singh rodi se g. 1889. od imućnih roditelja u prednjoj Indiji. Brzo je upoznao hindujske i brahmanske spise, pa je naučio i praksu joge t. j. vježbu koncentracije i udubljenja. Neprestano je hlepio pri tome za potpunim mirom. U njegovom su selu djelovali prezbiterijanski misijonari, te je preko njih dobio bibliju. No on je sve odbio i iz mržnje spalio sv. pismo i druge kršćanske knjige. G. 1904. po drugi put je to isto učinio. Otada nema mira, pa odluči da se ubije. Ipak prije no će to učiniti izmoli ovo: »O Bože, ako ima Boga, pokaži mi pravi put, inače ću se ubiti«. Tada, kako sam pripovijeda, pojavi se Krist i to ne kao u nutarnjoj viziji, nego realno i reče mu: »Dokle ćeš me progoniti? Došao sam, da te spasim. Moliš za pravi put. Zašto ne ideš njime?« Sada se uvjeri Sundar, da opstoji Bog, da je Isus Bog i Spasitelj svijeta, pa odluči da postane kršćaninom. Još 9 mjeseci ostade u kući roditeljskoj, gdje je doživio mnogo neugodnosti i progona. G. 1905. krsti se u anglikanskoj crkvi u Simli. Odsada počinje da živi novim životom poput Bhawania Charana, t. j. kao sâdhu ili pobožni čovjek sasma na kršč. vjeru, ne kao pustinjač (rishi) ili civaitički asketa (yogi) ili višnujski strastveni pokornik (bhairagi), nego kao redovnik, beskućni prosjak »bhikshus«. Život sv. Franje Ksaverskog postade mu uzorom. Upoznade se s nekim bogatim Amerikancem, koji htjede da

osnuje jedno indijsko udruženje i to mu se sviđi, ali se nije ćutio jakim, da sam što takova osnuje. 1909. i 1910. ode u teološki kolegij, gdje ipak nije htio da primi anglikansko ređenje. Želio je da može slobodno propovijedati svim kršćanima. Tu je marljivo čitao »Nasljeduj Krista«, djela sv. Augustina, sv. Terezije, sv. Ivana od Križa, Jakova Böhma, gospode Guyon, Svedenborga i nekoje islamsko-sufističke mistike, posebno Al-Ghazali. (Hochland 1924. str. 286—9).

G. 1908. ode Sundar u Tibet. Putem preko Himalaje doživio je mnogo nepritika. Na brdu je Kailás našao pustinjaka, kome vele da je više od 300 godina. U Tibetu ga osude na smrt i bace u suhi zdenac i taj zapečate nad njegovom glavom. No domala ču glas i ugleda konop i po njemu iziđe van. Tada pogleda zdenac, a kad tamo, na njem je pečat čitav kao da iz njega nije nitko ni izlazio. Vlast se uprepasti, jer nađe pečat nedirnut, pa ga stoga dade odvesti iz svoga kraja. G. 1912. dade se na veliki post, oponašajući Krista, ali je pri tome jako oslabio. Na ovaj se post često poziva, jer da je dobio mnoga rasvjetljenja.

Kada Sundar drži predavanje ili propovijeda, jako djeluje na slušateljstvo originalnošću misli i vanjskom svojom pojavom u žutom odijelu.

2. Što je iza zastora?

O Sundaru se mnogo pisalo, pa su čak i nekoji katolici počeli da raspravljaju, hoće li se taj čudnovati čovjek uistinu zaustaviti na polovici puta, dok tako lijepo govori i o katolicizmu.

Sundar nije sam opisao svoj život, nego su to spomenuti životopisci učinili na temelju njegova pripovijedanja. On je to pregledao i odobrio. Dapače je gđi Parker, koja je prva uz Indijanca A. Zakira javno pisala o Sunderu, kazao o životopisu, što je ona izdala g. 1918., doslovno, da ju je vodio Duh sveti kod tog njezinog pisanja. Dakle je sve isto kao da je sam sebe i svoje doživljaje opisao. To je stoga i podalo tim knjigama neku aureolu nepogrešivosti i zanimivosti, pa nije čudo što se za Sundara zanimali i zanimaju sve širi krugovi.

Ipak je cijela ova stvar o Sundaru postala sumnjiva katoličkom misijonararu i indijskom historičaru, u Darjeelingu, H. Hostenu, pa je odlučio da istraži djela i navedena Sundarova čudesa. Uspjeh je svog truda sada objelodanio u katoličkom tjedniku »The Catholic Herald«, koji izlazi u Kalkuti. Odatle je uzeo i P. Sierp dokaze i osvrnuo se na nje u »Stimen der Zeit« u broju rujna i studena. Iz par dokazâ lako će razabrati i naši čitaoci, tko je Sundar Singh, taj novi i živući mudrac novije Indije.

A. Zahír izdao je g. 1917. prviput spis »A Lover of the Cross«. Tu ne spominje veliki post Sundarov. No u drugom izdanju 1918.

ga već opisuje. Te je iste godine objelodanila i gđa Parker spomenuti životopis Sundarov, pa i ona opisuje taj post prema Sundarovim riječima. U prvom izvješću navodi se post od 40 dana, u drugom 14 dana. Zahir veli, da je neki g. S. razglasio Sundarovu smrt; Parker spominje, da je to bio rimo-katolički liječnik franjevac Dr. Swift, koji je neko vrijeme s njim išao put sjevera i odvrćao ga od naumljenog dugog posta. Tko da nam razjasni tu činjenicu? Tu bismo mogli upitati rečenog Swifta, Sundarova prijatelja, prijatelje u Dehri Dunu i Annfieldu, koji su ga oslabljenog njegovali, svećenike u krajevima, gdje su za nj održali zadušnice, kao za tobože mrtva ili gdje mu htjedoše podići spomen-ploču. Sve je to Hosten istražio, ali ni malo u potvrdu pripovijedanja Sundarova. U novinama nema nigdje ni spomena, da je Sundar umro niti je itko htio da dignu tu ploču. Hosten je tražio tobožnje prijatelje u gradu Dehri Dunu, ispitivao ondje po bolnicama. Nitko o tome ne zna ništa. Naprotiv je Hosten doznao, da je poslano više brzojava na razne osobe i to sa željezničke postaje u Nimodi, koja se nalazi između Nagde i Dehli. Potpisan je bio »Smith«, a ne »Swift«. Tu je ključ pitanju.

11. siječnja bio je Sundar još u Bombayu. To je posvjedočio Canon Sandys iz Church Missionary Society, prijatelj Sundarov. On se pozivlje na pismo, što mu je Sundar taj dan poslao iz Bombaya. Iz ovog je grada otišao Sundar u Ujjain u srednjoj Indiji i tu je posjetio prijatelja Dr. Aleksandra Nugenta, misionskog liječnika. Nugent je kazao Hostenu, da je Sundar iz Ujjaina otišao 22. siječnja večernjim vlakom. U Nagdi je prekinuo vožnju i počeka poštanski vlak Bombay-Dehli. Tim vlakom mogao je stići u Nimodu popodne. Nugent je ispitao i u Nimodi, tko je predao brzojave s potpisom »Smith«, i doznao je, da to nije bio Evropejac, nego Indijac. To je Nugent istražio odmah, netom je primio brzojav, jer su se uznemirili prijatelji Sundarovi i odmah zaželi da doznadu nešto poblize o smrti takvog prijatelja. Važno je i to, da je Sundar 13. 2. poslao pismo biskupu u Kalkuti, gdje mu javlja, da je obavio post od 40 dana, te se razbolio i već se opet oporavio. U kratko: Sundarov je post mogao trajati najviše 20 dana u pustoši kod Dehra Dun.

Tko bi bio taj liječnik-franjevac? Takova franjevca s takovim imenom nije bilo u Indiji g. 1913., t. j. u doba Sunderova posta, a nema ga ni sada. U Samastipuru živi katolički svećenik William Smith, pa je možda stoga potpis na brzojatkama i promijenjen u »Swift«. Kasnije se Sundar izjavio, da je tog tobožnjeg »Smitha« upoznao u Bombayu. Tako je pisao u rujnu 1917. dru Nugentu. Iza nekoliko je mjeseci naznačio adresu tobožnjeg franjevca: G. Swift, Pankis House, Byculla, Bombay. Na to je dr. Nugent pisao svome bratučedu u onom gradu, neka potraži tu osobu. Sve je bilo uzalud. Dr. Nugent opaža, da ga konstrukcija i izrazi u brzojavci sjećaju

na način izražaja samog Sundara. G. 1919. posjeti Sundar opet dra Nugenta u Ujjainu i govorio je s njime u prisutnosti jednog protestantskog misijonara o djelima, pismima, pa i o brzozjavu, ali je Sundar samo odgovarao: »Bi li me Bog upotrijebio u tako mnogim konferencijama u Indiji i drugim predjelima, kad bih bio lažac?«

Još jedan primjer iz života Sundara Singha.

Tibet ima veliku ulogu u životu Sundarovu. Nama je Indija zemlja, koja je zgodna za priče »Tisuć i jedna noć«. Indijcima je slično podesan Tibet. Kako već vidjesmo, i Sundar je prodro u tu čarobnu zemlju. Alfred Zahir i gđa Parker pripovijedaju čudne stvari, koje je tu Sundar doživio. Od njih to preuzeše Heiler i Streeter i drugi i preinačiše prema evropejskom ukusu ili ublažiše priče. Zahir i Parker pripovijedaju na temelju podataka, koje im je dao Sundar, da je u jednoj pećini naišao na pustinjaka. I taj mu je pripovijedao, da se rodio pred 318 godina u Aleksandriji u muhamedanskoj obitelji, te se u 30. godini povukao u muhamedanski samostan. U to dođe Jernaus, nećak sv. Franje Ksaverskog, (živio g. 1506 1552), iz Indije i taj je imao sv. pismo iz dobe cara Konstantina. Pustinjač ode skupa s Jernausom u Indiju i putuje 75 godina, a u 105. godini izabra sebi pećinu, u kojoj ga je našao Sundar. On jede neko korijenje, koje ga čuva od bolesti i u tako dugom životu, da mu je sada 330 godina.

Ne zvuči li to kao priča iz »Tisuć i jedna noć? I nije drugo nego prosta priča. Ta mnogi su zaželjeli vidjeti tog čudnovatog starca, pa su prosili Sundara, da ih tamo odvede. I on, koji veli, da je opetovno općio s tim pustinjačom, i spremao se na taj put višekrat, ali je svagda nešto nadošlo, što je omelo to putovanje. Ogledajmo stvar поближе.

Sv. je Franjo Ksaverski imao rođaka, koji se zvao Jeronim i 5. svibnja 1568. stupio u Alcali u Družbu Isusovu. Bio je rektor u Bazainu i Cochinu, te starješina u Goi. Ovdje je i umro 1617. On nije nikada došao u Egipat, pa nije ni mogao obratiti navedenog pustinjaka. A odakle bi mu bio rukopis na pergameni sv. pisma Novog zavjeta iz početka četvrtog vijeka? I taj rukopis da bi ostavio sv. Franjo Ksaverski? O tako dragocjenom rukopisu nema spomena ni na njegovu putu u Indiji ni u popisu predmeta, koje je svetac ostavio pri smrti na otoku Sanzianu. Tko bi bio mogao u Indiji dati sveč. takovu rijetkost? Nigdje se ne spominje, da je sv. Franjo takovo blago kod sebe imao. Gdje je ostalo to sv. pismo između smrti sv. Franje i dok je došao Jeronim u Gou? Nigdje nitko ni o tome ništa ne spominje. I koje su to biljke, koje produlje čovjeku život do 33. godine? Samo to bi zaslužilo, da se sastavi posebna ekspedicija i potraži katoličkog pustinjaka. Niti poznaje medicina nit ikoji botaničar takovu biljku.

Evo ovo par činjenica može da nam pokaže u pravom svijetlu sadhua Sundara Singha. Eto tu se vidi, što se krije iza zastora.

Kad ove podignemo, gledamo obličnost toga mudraca. Drugo je pitanje, da li je on sve ovo izveo svijesno; da li hotimice vara javnost. P. Sierp veli na ovo: Ili je sam prevaren ili je sam izmislio takove bajke. Prvo je nemoguće kod njegove prirodene lukavosti. Uz to on jamči za istinitost svojih životopisaca. Nit je valjda sve to on izmislio u zloj nakani. Sierp uzima, da je Sundar halucinator (Wachträumer). Jedan je Evropejac pisao P. Sierpu iz Kalkute: »Singh je varalica prvog reda, ali istočnjački varalica, koji ne razlikuje između umišljenosti i realnosti. On uistinu vjeruje ono, što si umišlja. Objektivno je dakle varalica, a subjektivno je samo po-božni ludak«. — P.

ŠKODI LI ČISTOĆA ZDRAVLJU?

1. Dekadencija naše dobe.

Vazda je kult golotinje i bludnosti znak dekadence. Živi li naše doba u tom znaku? Čujmo o tome štogod.

Sifilis je strašna bolest, te uzrok i drugim bezbrojnim bolestima (osobito tabes), po njoj nestaje čitavih obitelji i plemena. A kako je ona raširena u svijetu? Prije rata bilo je u austrijskoj vojsci sifilisom zaraženo od 1000 ljudi: svake godine u Innsbrucku 32,5, u Lincu 37,5, Grazu 56,0, Pragu 56,0, Beču 57,4, Lavovu 74,0, Krakovu 76,9, Pešti 94,8, Temišvaru 96,5%. Po računanju Blaschka od sveučilištaraca se razboli 25%. Ta dva elementa najgore stradaju. Dr. Savičević navodi uz to, da sve javne ženske i sve ostale, koje osim muža imaju posla još i makar s jednim licem, imaju triper (Venerične bolesti str. 48).

Gotovo desetina muževa svih staleža unosi sifilis u obitelji, inficiraju žene i onda eto unesrećene djece na svijet. 86%, dapače 91%, nosećih žena, koje boluju na sifilisu, rode mrtvu djecu ili takovu, koja pomru za 1 godinu (Wochenschrift 1924, No. 4).

Poznato je i to, da je gotovo nemoguće potpuno ikada ozdraviti od sifilisa, a uvijek je pogibelj da se pojave i kasnije teške posljedice te zaraze. (Tarnowsky Dr. B., Prostitution u. Abolizionismus, Str. 219).

Javne su kuće rasadišta takovih zaraza i tu nikako nije dovoljna liječnička paska nad tim kućama. »Treća je činjenica, koja utiče na širenje veneričnih bolesti, vjerovanje u liječničke preglede nad javnim ženama. Mnogi misle, da je neka ženska odista zdrava, kad je liječnik to konstatovao. Liječnički pregledi ne daju